

Еврозона**И евро има рок трајања**

Још од Марка Пола, који је први донео папирни новац у Европу из Кине, сваки папирни новац на крају пропадне. А евро је папирни новац. И има рок трајања. Једино се још држе амерички долар, британска фунта и швајцарски франак. Колико вам је папирног новца прошло кроз руке и сада га користите за обележавање стране у књизи коју читате?

Када је договорено стварање еврозоне, јавности је обећано: евро ће бити глорификована верзија немачке марке; монетарна стабилност (ниска инфлација); непрекидно повећање привредног раста и благостања свих у ЕУ; да штедљиве државе неће плаћати рачуне земаља које бећарски троше новац и да ће сви у еврозони и ЕУ да се лепо слажу.

Еврозона је првенствено била и остала политички пројекат. Економисти су гурнути у запањак и њихов глас се није чуо. Основе на којима је заснована, посебно услови везани за дефицит и дуг, нису познати у економској науци. Монетарна унија требало би да се заснива на слободи кретања фактора производње, фискалним трансферима између земаља, усклађивању фискалне и монетарне политике, интеграцији финансијског система, банкарској унији, а такође и на федералном уређењу. Ово је било занемарено.

Евро је заменио национални новац земаља које учествују у том заједничком систему. „Медени месец“ је трајао до почетка финансијске кризе, после чега долази тренутак истине. Еврозона је повезана са дуготрајном и суштинском кризом, нема раста нити ће га у значајнијем обиму бити, земље као што су Кипар, Италија и друге имају сада нижи доходак него пре 10-15 година, незапосленост младих је забрињавајуће висока (више од 50 одсто у Шпанији и Грчкој) али најгоре је то што нема изгледа за битније побољшање у следећих пет или чак 10 година.

Политика стезања каиша у протеклих шест година је довела до још дубље кризе, а од обећања приликом увођења еврозоне остварена је само стабилност цена. Но, њу би сада

многи мењали за раст привреде. Европска централна банка је недавно одлучила да у финансијски систем месечно упумпа по 60 милијарди евра до септембра 2016. Сувише касно и сувише мало да се било шта битно промени. То се ради да се умири свест да се нешто ипак покушава, а банке та средства не пласирају даље унутар ЕУ већ их улажу у америчке државне обвезнице због веће камате.

Огроман политички и економски капитал је уложен у еврозону и отуђена елита у ЕУ ће је бранити до краја, али су сви покушаји спасавања безнадежни. Еврозона бауља из једне кризе у другу. Агонија ће трајати годинама, све док се коначно не заврши.

Излаз постоји и своди се на дубљу и бржу федерализацију. Међутим, за сада не постоји политичка „киселина“ у ЕУ која би могла да свари такав корак. Велика промена у структури Европског парламента у прилог евроскептика је реакција грађана на отуђеност арогантне ЕУ елите на жеље и потребе народа. Ако се економска ситуација у ЕУ битно не побољша, политички земљотрес се очекује током следећих избора за Европски парламент 2019. А до тада, Британија као велика и битна земља у ЕУ може да изађе својевољно из чланства ЕУ. Ако се то деси, остаје да се види хоће ли за собом повући још неке земље. А што се тиче будућности еврозоне, поучна је немачка пословица: „Боље крај са крахом, него крах без краја.“

Аутор предаје на Универзитету у Женеви и аутор је књиге *The Economics of European Integration*

Мирослав Н. Јовановић